

Suvituulia Tammilehto

SOSIAALISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN ROOLI LÄHIÖKEHITTÄMISESSÄ, CASE OMA TESOMA -HANKE

Johtamisen ja talouden tiedekunta, Hallintotieteen tutkinto-
ohjelma

Kandidaatin tutkielma

Marraskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Suvituulia Tammilehto: Sosiaalisesti kestävä kehityksen rooli lähiökehittämisessä, case Oma Tesoma -hanke
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Hallintotieteen tutkinto-ohjelma
Marraskuu 2020

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella sosiaalisesti kestävä kehityksen ulottuvuutta ja sen roolia osana lähiökehitystä. Tutkimuskohteeksi valitsin Oma Tesoma -hankkeen, joka toteutettiin Tampereen yhdessä vanhimmista lähiöistä, Tesomalla, vuosina 2014-2018. Hanke koostui useasta eri projektista, jotka toteutettiin yhteistyössä Tampereen kaupungin, alueen asukkaiden sekä toisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhteistyö eri toimijoiden välillä mahdollisti laajemman tiedon ja kokemuksen yhdistämisen sekä sitä kautta kestävämpien ratkaisujen kehittämisen vastaamaan alueen muutostarpeisiin.

Hyödynsin tutkimuksen aineistona Oma Tesoma -hankkeen virallisen verkkosivuston materiaalia sekä kirjallisuusaineistoa sosiaalisesti kestävästä kehityksestä sekä aluekehittämisestä. Kirjallisuusaineistoa täydensin hankkeen yhden työntekijän haastattelulla. Teoriaohjaavan otteen ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla vertailin haastatteluaineiston löydöksiä ja teoriaa vuoropuhelun tavoin. Asukkaiden äänet rajautuivat tutkimuksen ulkopuolelle rajallisen aikataulun ja resurssien vuoksi, mutta asukkaiden merkittävä rooli osana alueen kehittämistä on otettu tutkimuksessa huomioon. Eroja Tesoman ja Tampereen muiden asuinalueiden välillä havainnollistin esittelemällä hyvinvoinnin mittaamisessa käytettyjen mittareiden eroja, kuten työllisyysastetta ja asukkaiden tuloeroja eri asuinalueilla.

Tampereen asuinalueiden eriarvoisuuden kasvu on ollut yksi kaupungin muutoshasteista, mihin on pyritty löytämään kestäviä ratkaisuja kehittämällä asuinalueiden vetovoimaisuutta ja asukkaiden hyvinvointia. Sosiaalisesti kestävä kehitys nousee merkittävästi esille tarkasteltaessa Tesomaa ja sen kehittämistä kasvavana asuinalueena. Negatiivinen lähiömaine on asettanut haasteita alueen kehitykselle, mitä on pyritty korjaamaan muun muassa Oma Tesoma -hankkeen avulla. Muutosprosessi on kuitenkin pitkä ja erityisesti maine muuttuu hitaasti, mutta hanke on tarjonnut välineitä alueen kestäville muutosratkaisuille palveluiden ja alueen viihtyisyyden kehittämisen myötä.

Tulevaisuudessa olisi mielekäästä tutkia asukkaiden roolia osana alueen kehitystä ja miten asukkaat kokevat sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia sosiaalisen hyvinvoinnin muutosta pitkällä aikavälillä alueen kehityksen myötä.

Avainsanat: asukasosallisuus, Oma Tesoma -hanke, kaupunkistrategia, kehittäminen, sosiaalisesti kestävä kehitys, lähiö, kestävä kehitys

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	1
2.	TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUSONGELMA	3
3.	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	5
3.1	Kestävän kehityksen ulottuvuudet	5
3.2	Sosiaalisesti kestävä kehitys	6
4.	AINEISTO JA MENETELMÄT	8
4.1	Aineisto	8
4.2	Suunnittelusta tutkielmaksi	9
5.	ANALYYSSIN TULOKSET	11
5.1	Yhteistyön merkitys	11
5.2	Osallisuus	12
5.3	Elinkaarikortteli	14
6.	TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	15
7.	LOPUKSI	17
	LÄHTEET	18
	LIITTEET	19

1. JOHDANTO

Tutkimukseni tarkoituksena on tutkia, miten lähiökehittämistä on toteutettu sosiaalisesti kestävä kehityksen näkökulmasta Tampereen Oma Tesoma -hankkeessa vuosina 2014-2018.

Tesoma on Tampereen ensimmäinen lähiö, joka on rakennettu 1960-1970 -lukujen vaihteessa. Alue on leimattu negatiiviseen sävyyn lähiöksi, sillä alueen kehitys on vuosien saatossa jäänyt jälkeen muista kaupunginosista. Tesoman kehityksen jälkeen jääminen on vahvistanut entisestään huonoa lähiömainetta, mikä on osaltaan lisännyt alueen asukkaiden sosiaalista eriarvoisuutta (Omatesoma, 2013). Yle on tehnyt tutkimuksen Suomen eri asuinalueiden elinvoimasta ja vertaillut niiden elinvoimaisuutta keskenään 2018 julkaistussa tutkimuksessa (Karismo, Yle, 13.04.2018).

Tutkimuksen mukaan vuosina 2013-2015 Tesoman elinvoima on ollut heikompi verrattuna yleisesti Tampereen elinvoimaan. Tutkimuksessa elinvoiman mittareina käytettiin muun muassa huoltosuhdetta eli työvoiman ulkopuolella olevien määrää suhteessa työtä tekevien määrään, talouksien keskiarvo tuloja sekä työpaikkojen määrää suhteessa asukaslukuun. Tesomalla huoltosuhde luku on vuonna 2015 ollut 2,09 ja samaan aikaan Tampereen keskustan alueella luku on ollut 1,05. Lisäksi Tesomalla työpaikkojen luku asukasta kohti on ollut 0,19 vuonna 2015 ja keskustan alueella luku on ollut huomattavasti korkeampi 1,54. (Karismo, Yle, 13.04.2018).

Tesoman asukkaiden sosiaalinen hyvinvointi on tilastollisesti edelleen heikompi verrattuna useaan Tampereen muuhun asuinalueeseen. Tampereen kaupunki on julkaissut väestötietoja sisältävän julkaisun, josta käy ilmi muun muassa eri asuinalueiden välisiä eroja hyvinvoinnissa sekä asukkaiden kokemana että tilastollisesti mitattuna. Julkaisun mukaan Tampereen läntiseen palvelualueeseen, johon myös Tesoma sisältyy, kuuluvien asukkaiden kokema hyvinvointi on heikompi verrattuna moneen muuhun palvelualueeseen sekä alueella on esimerkiksi toiseksi eniten työttömyyttä (Tampereen kaupunki, 2020). Alue on kuitenkin kasvava asuinalue, minkä vuoksi sen kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota ja etsiä kestäviä hyvinvointia tukevia ratkaisuja, joita pyrittiin löytämään muun muassa Oma Tesoma -hankkeen avulla.

Alueiden eriarvoisuuden kasvu on mainittu myös yhtenä muutossaasteena Tampereen edellisessä Yhteinen Tampere – näköalojen kaupunki -strategiassa, joka ohjasi toimintaa vuosina 2014-2017 (Tampereen kaupunkistrategia 2025, 7). Strategian viisi näkökulmaa ovat Yhdessä tekeminen, Ennaltaehkäisy ja hyvinvointierojen kaventaminen, Elinvoima ja kilpailukyky, Kestävä yhdyskunta ja Tasapainoinen talous ja uudistuva organisaatio (Tampereen kaupunkistrategia 2025, 9). Oma

Tesoma -hanke oli vuosina 2014-2018 yksi Tampereen kaupunkistrategian kehittämishankkeista, jolla pyrittiin tavoittelemaan kaupunkistrategian tavoitteita alueellisesti (Omatesoma, 2013).

Kestävä kehitys on noussut merkittäväksi ilmiöksi viime vuosien aikana kuluttajien ja yritysten keskuudessa sekä kaupunkien ja kuntien strategioissa. Ympäristöministeriön verkkosivuilla (18.6.2013) kestävä kehitys määritellään seuraavasti:

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Lisäksi kestävä kehitys on määritelty kolme ulottuvuutta: ekologinen kestävyys, taloudellinen kestävyys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys (Ympäristöministeriö 18.6.2013). Keskityn tutkimuksessani tarkastelemaan sosiaalista ulottuvuutta ja sen toteutumista lähiökehittämisessä. Tutkimuksen avulla voidaan tarkastella, millä keinoin lähiökehittämistä voidaan lähestyä, jotta saadaan kestäviä muutoksia ja ratkaisuja tulevaisuutta ajatellen.

2. TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUSONGELMA

Tutkimuskysymykseni on, mikä on sosiaalisesti kestävä kehityksen rooli lähiökehittämisessä – Case Oma Tesoma -hanke.

Tutkimukseni kohteena on Oma Tesoma -hanke. Valmiin hankkeen elinkaaren tarkasteleminen mahdollistaa strategiasuunnitelman ja käytännön yhteyden tarkastelua ja sitä kautta on mahdollista löytää sekä kehittämiskohteita että onnistuneita tavoitteita, joiden avulla voidaan mahdollisesti parantaa tulevaisuuden strategioiden ja hankkeiden validiteettia. Olen pyrkinyt tutkimuksellani hahmottamaan, mikä on sosiaalisesti kestävä kehitys -ulottuvuuden rooli lähiökehittämisessä. Tesomalla sosiaalisen kestävyuden ulottuvuus nousee vahvasti esille alueen lähiöleiman sekä sosiaalisen eriarvoisuuden myötä. Alueen sosiaalisia eroja on pyritty kaventamaan Oma Tesoma -hankkeen myötä eri kumppanuuksien ja tahojen yhteistyöllä (Omatesoma, 2013). Kysymykseksi kuitenkin nousee, onko kestävä pitkäällä tähtäimellä nostaa yksi ulottuvuus muita tärkeämmäksi? Kuitenkaan kestävä kehityksen eri ulottuvuuksia ei voi kokonaan täysin rajata erilleen toisistaan, sillä esimerkiksi ekologiseen kestävyteen pyrkivät ratkaisut, kuten joukkoliikenteen kehittäminen ja ulkoilumahdollisuuksien parantaminen vaikuttavat myös esimerkiksi sosiaaliseen kestävyteen. Esimerkiksi joukkoliikenteen kehittäminen parantamalla kulkuyhteyksiä tukevat ihmisten hyvinvointia, mikä osaltaan luo puitteet mahdollisuudelle rakentaa kestävä, hyvinvointia tukeva asuinalue.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli asukkaiden osallistamisen alueen kehityksen suunnitteluun, minkä vuoksi paremman kokonaiskuvan saamiseksi alueen kehittämisestä saisi sisällyttämällä tutkimukseen osallisuuden näkökulman sekä tuomaan alueen asukkaiden äänen julki. Keskityin tarkastelemaan aluekehitystä teorian ja julkisen sektorin näkökulmasta sekä tarkastelemalla lyhyesti eri sektoreiden kumppanuuden roolia hankkeessa.

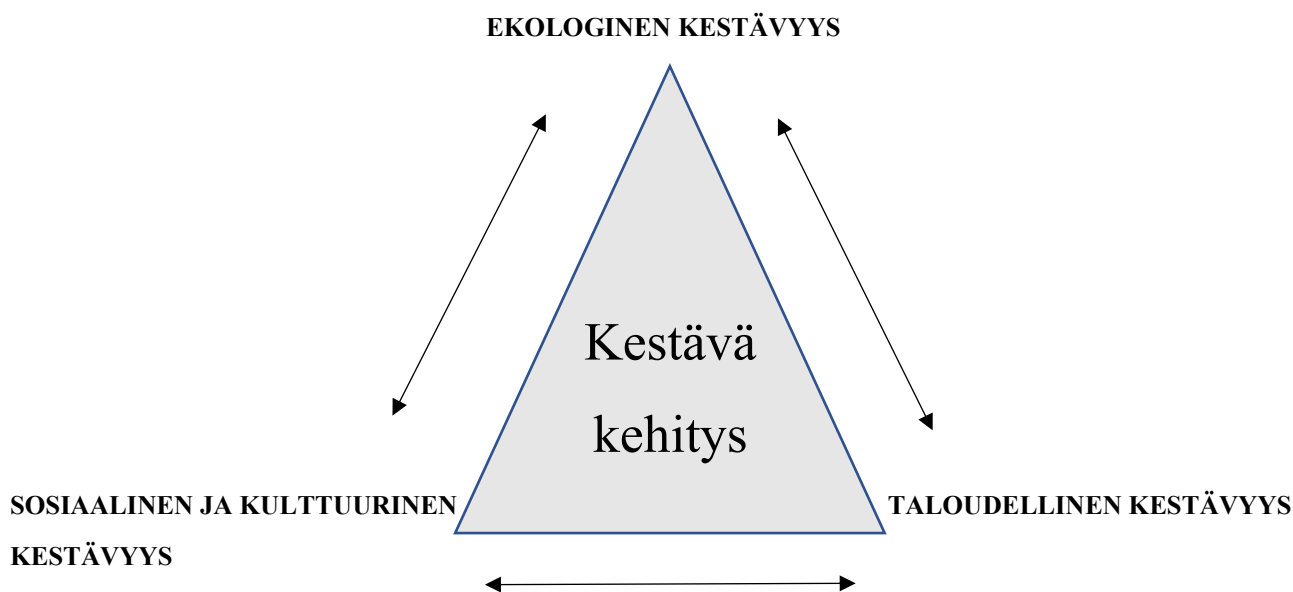
Kestävästä kehityksestä ja sen osa-alueista on saatavilla laajasti tietoa ja aiempia tutkimuksia, samoin niiden hyödyntämisestä aluekehityksessä. Kuitenkaan sosiaalisesti kestävä kehityksen roolia lähiökehittämisen näkökulmasta ei ole tutkittu laajemmin tai ainakaan siitä ei ole saatavilla paljon tietoa, minkä vuoksi pyrin tutkimuksellani täydentämään tätä aukkoa.

Kestävä kehitys on ollut merkittävässä roolissa alueiden ja palveluiden kehittämisprosesseissa jo useita vuosia. Kaupunkien ja palveluntuottajien välillä on nähtävissä suoranaista kilpailua siitä, kuka tuottaa taloudellisesti edullisempia, mutta samaan aikaan ympäristön huomioon ottavia palveluita ja ratkaisuja. Kaupungit pyrkivät uusien innovaatioiden ja kestävien ratkaisujen avulla selviytymään alati muuttuvassa yhteiskunnassa muuttovoittoisena sekä kilpailukykyisenä kaupunkina. Tämän vuoksi myös asukkaiden hyvinvoinnin ja viihtyvyyden parantaminen ovat merkittävässä roolissa aluekehittämisessä taloudellisen ja ekologisen näkökulman ohella. Ottamalla kaikki kolme kestävä kehityksen osa-alue huomioon voidaan luoda kestäviä ratkaisuja ja innovaatioita. Lähiökehittämisen näkökulmasta parhaimmassa tapauksessa alueesta voidaan luoda elinkaarikortteli tai ainakin jonkinlainen superkortteli, joka palvelee asukasta jokaisessa eri elämänkaaren vaiheessa. Esimerkiksi Tampereen Hiedanrannan asuinalue on suunniteltu yhdessä asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen kanssa vastaamaan asukkaiden tarpeisiin tarjoamalla työpaikkoja, asuntoja sekä palveluita. Alueen ratkaisusta on pyritty kehittämään kestäviä sekä älykkäitä, jotta alueesta saataisiin vetovoimainen sekä uusia innovaatioita kokeileva kilpailukykyinen asuinalue (Tampere, Hiedanranta, 2020).

3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Kestävän kehityksen ulottuvuudet

Tutkin sosiaalisesti kestävän kehityksen ulottuvuuden ilmentymistä lähiökehittämisessä ja sen yhteyttä muihin kestävän kehityksen ulottuvuuksiin käyttäen apunani luomaani kolmiomallia, jossa jokainen kärki edustaa yhtä kestävän kehityksen ulottuvuutta (kts. kuvio 1). Suomen Ympäristöministeriön käyttämän luokituksen mukaan kestävä kehitys voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen ekologinen kestävyys, taloudellinen kestävyys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys (Ympäristöministeriö, 18.6.2013). Luokittelu on kuitenkin esitelty jo aiemmin, muun muassa vuonna 1987 YK:n Ympäristön ja kehityksen maailmankomission loppuraportissa. Ympäristöministeriön käyttämän jaottelun mukaan ekologinen kestävyys tarkastelee luonnon monimuotoisuutta ja sen suojelemista sekä luonnon ja ihmisen välistä vuorovaikutusta. Taloudellinen kestävyys pyrkii talouden tasapainoon samalla suojellen luonnonvaroja. Kestävä talous on merkittävässä roolissa sosiaalisesti kestävän kehityksen edistämässä, sillä kestävässä taloustilanteessa on helpompi ratkoa talouden haasteita, kuten esimerkiksi kasvavia sosiaalimenoja ikääntyvän väestön lisääntyessä (Ympäristöministeriö, 18.6.2013). Suomessa sosiaalisesti kestävän kehityksen ulottuvuutta lähdettiin kehittämään vuonna 1997 YK:n kestävän kehityksen seurantakokouksen pyynnöstä. YK:n asettamat vuosituhattavoitteet ovat olleet merkittävässä roolissa edistämässä kestävän kehityksen edistymistä. Esimerkiksi vuonna 2006 on keskusteltu eri toimijoiden välisen kumppanuuden merkityksestä sosiaalisesti kestävän kehityksen edistämässä. Samalla tuotiin esille, kuinka kestävän kehityksen ulottuvuuksia ei voi irrottaa toisistaan erillisiksi osa-alueiksi kokonaan, sillä jokainen osa-alue tukee toisiaan. Esimerkiksi kestävä talouspolitiikka mahdollistaa oikeudenmukaisuuden ja sosiaalisten erojen kaventumisen (Särkelä, Pohjola 2011, 10-11).

Kuvio 1. Kestävän kehityksen osa-alueiden vuorovaikutus

Kuvio auttaa hahmottamaan kestävä kehityksen osa-alueiden kehämäisen vuorovaikutuksen ilmenemistä. Osa-alueiden vaikutuksia toisiinsa olen nostanut esille tarkemmin analyysi- ja tulkintaosioissa.

3.2 Sosiaalisesti kestävä kehitys

On olemassa useita näkökulmia kestävästä kehityksestä ja sen roolista yhteiskunnassa. Sosiaalisesti kestävä kehityskään ei ole määritelmänä yksiselitteinen, sillä myös siitä on useita eri näkökulmia tutkijoiden kesken. Keskityin tutkielmassani tarkastelemaan erityisesti sosiaalisen kestävyuden ulottuvuutta, sillä se nousee muita kestävä kehityksen ulottuvuuksia merkittävämmiin esille tarkasteltaessa Tesoman aluekehitystä alueellisen sosiaalisen eriarvoisuuden myötä. Tesoma on yksi tunnetuimmista ja vanhimmista Tampereen lähiöistä, jonka aluekehitys on jäänyt jälkeen verrattuna kaupungin muihin asuinalueisiin, kuten johdantoluvussa toin esille.

Oma Tesoma -hankkeessa hyödynnettiin eri toimijoiden välistä yhteistyötä, joka on korostunut merkittävästi viime vuosina. Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyön avulla pyrittiin löytämään ratkaisuja muun muassa alueen sosiaalisille haasteille kumppanuus yhteistyön avulla, ”Alueen

sosiaaliin haasteisiin etsittiin kestäviä ja vaikuttavia ratkaisuja yhdessä asukkaiden, palvelunkäyttäjien ja alueen muiden toimijoiden kanssa” (Omatesoma, 2013). Lisäksi hyödynsin Antti Alilan, Kari Gröhnin, Ilari Keson ja Raija Volkin Sosiaali- ja Terveysministeriölle kirjoittaman raportin Sosiaalisen kestävyysnäkemyksiä ja mallintaminen 2011 näkemyksiä sosiaalisesti kestävä kehityksen teoriasta osana tutkimustani.

Alueella toteutettiin myös Elinkaarikortteli-projekti, jonka tarkoituksena oli tarjota alueen asukkaille pitkän aikavälin asumista sekä mahdollistaa eri elämänvaiheiden tarpeisiin vastaamisen (Omatesoma, 2013). Tarkastelin Elinkaarikorttelin merkitystä Jani Päivisen, Petri Saarikosken ja Lauri Virrankosken teoksen Elämänkaarikortteli – Kohti sosiaalisesti kestävää asumista ja kaupunkielämää (2004) avulla vertailemalla aluesuunnittelun ratkaisujen toteutumista käytännössä Tesomalla hankkeen myötä.

Haastattelusta ja Oma Tesoma -hankkeen materiaaleista nousseita löydöksiä tuen teorialla sosiaalisen kestävyysnäkemyksestä alue- ja lähiökehittämisessä. Samoin esille nostamani löydökset, kuten asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisen vaikutus hyvinvoinnin kasvuun ja sosiaalisen kestävyysnäkemyksen merkitys alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja sosiaalisen jakauman muutoksissa tukevat hyödyntämäni kirjallisuusaineiston esittämää teoriaa sosiaalisesti kestävä kehityksen merkittävästä ja välttämättömästä roolista osana aluekehittämistä.

Hyödyntämäni kirjallisuusaineiston esittämät teoriat esimerkiksi elinkaarikorttelin muodostamisesta sosiaalisen kestävyysnäkemyksen parantamiseksi sekä asukkaiden osallisuuden merkityksestä osana aluekehitystä saavat tukea käytännössä toteutuneen hankkeen osalta: Oma Tesoma -hankkeen elinkaarikorttelin luominen sekä asukasosallisuuden mahdollisuuksien vahvistaminen ovat olleet merkittävässä roolissa sosiaalisen kestävyysnäkemyksen edistämiseksi Tesomalla. Jotta voitaisiin tarkastella, onko Tesomalla tapahtunut muutosta sosiaalisen kestävyysnäkemyksen näkökulmasta hankkeen jälkeen ja mitkä muutokset ovat seurausta hankkeesta, tarvittaisiin mittareita esimerkiksi alueen elinvoimasta pitkältä aikaväliltä ja tarkastelua muista alueella tehdyistä mahdollisista muutoksista. Myös haastattelut alueella pitkään asuneilta asukkailta tarjoaisivat asukkaiden näkökulmaa muutoksista ja niiden vaikutuksista alueeseen ja hyvinvointiin.

4. AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1 Aineisto

Hyödynsin tutkimuksessani sekä teoriaohjaavaa otetta että aineistolähtöistä sisällönanalyysia, sillä haastattelu ja Oma Tesoma -hankkeen aineistoa tarkasteltaessa pystyin tutkimaan niitä osittain vuoropuhelussa teorian kanssa. Vertasin haastatteluaineistosta esille nousseita löydöksiä kirjallisuusaineiston tarjoamaan teoriaan. Poimin haastatteluaineistosta esimerkkejä, jotka tukivat esittelemääni teoriaa kestävästä kehityksestä ja asuinalueiden kehittämistä sekä nostin esimerkit tekstiin havainnollistamaan teoriaa käytännössä.

Valitsin aineistoksi sekä kirjallisuus- että haastatteluaineistoa. Kirjallisuusaineistoa aiheeseen liittyen löytyi sekä suomeksi että englanniksi ja etsiessäni käytin avainsanoja asukasosallisuus, Oma Tesoma -hanke, kaupunkistrategia, kehittäminen, sosiaalisesti kestävä kehitys, sustainable development ja development. Tutkimuksessa hyödyntämästäni case-esimerkistä, Oma Tesoma -hankkeesta on saatavilla tietoa muun muassa hankkeen omilta verkkosivuilta osoitteesta <http://omatesoma.fi/oma-tesoma/>. Hyödynsin sivuston materiaalia tutkimukseni sekundaariaineistona, jota täydensin haastattelusta saatavalla aineistolla. Kirjallisuusaineistoa täydensin yhdellä haastattelulla, jonka haastateltavaksi valitsin hankkeessa alusta lähtien mukana olleen yhden työntekijän. Toteutin haastattelun puolistrukturoituna teemahaastatteluna, mikä mahdollisti avoimemman keskustelun haastateltavan kanssa verrattuna täysin strukturoituun haastatteluun. Avoimemman keskustelun avulla haastattelussa oli mahdollista tehdä tarkentavia kysymyksiä sekä perehtyä joihinkin tutkimuksen osa-alueisiin tarkemmin. Haastattelin vain yhtä hankkeessa mukana ollutta työntekijää aikataulun ja resurssien rajallisuuden vuoksi. Haastattelu mahdollisti myös hankkeessa mukana olleen työntekijän asiantuntevan näkökulman esiin nousemisen tutkimuksessa. Tutkimuksen objektiivisuutta voitaisiin varmentaa lisäksi sisällyttämällä tutkimukseen useamman työntekijän sekä asukkaiden näkökulmat, jotka rajautuivat tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

4.2 Suunnittelusta tutkielmaksi

Tutkimusta suunnitellessani pohdin aiheita, jotka herättäisivät mielenkiintoni, mutta samalla olisivat yhteiskunnallisesti ajankohtaisia aiheita, jotta voisin tutkimuksellani tuottaa hyödyllistä ja yhteiskunnallisesti arvokasta tietoa. Kestävä kehitys on usein esillä mediassa sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja siitä on tehty paljon tutkimuksia, minkä vuoksi aineistoa on laajasti saatavilla. Kestävä kehitys on käsitteenä laaja, minkä vuoksi päätin tutkimuksessani keskittyä yhteen sen osa-alueeseen, joka nousee muita vahvemmin esille valitsemassani case-tapauksessa. Vaikka en tutkimuksessani keskity tarkastelemaan laajemmin osallisuuden näkökulmaa, ei sitä pysty täysin rajaamaan tutkimusaiheesta irralleen, sillä se on merkittävä osa sosiaalisesti kestävästä kehityksestä ja Oma Tesoma -hankkeen roolia, sillä kyseessä on osallisuusohjelma. Sosiaalisesti kestävä kehityksen toteutumista voidaan toteuttaa yhtenä keinona osallistamisen kautta, mikä ilmeni myös haastattelu- ja Oma Tesoma -hankkeen aineistoista, ”niinku tosi monissa näissä myös muiden toteuttajien hankkeissa oli tää asukasosallisuus näkökulma vahva eli asukkaat otettiin mukaan siihen valmisteluun” (Hanketyöntekijä, 22.11.2019).

Haastatteluaineistoa suunniteltaessa, pohdin, mihin aiheisiin haluaisin saada tarkentavaa informaatiota täydentämään kirjallisuusaineistoa. Valitsin haastattelulomakkeelle neljä teemaa: tausta, asukkaiden osallisuus, lähiökehitys sosiaalisesti kestävä kehityksen näkökulmasta sekä tulevaisuus. Asukasosallisuuden sisällytin haastatteluun lyhyesti, sillä kuten aiemmin toin esille, sitä ei pysty rajaamaan irralleen sosiaalisesti kestävä kehityksen toteuttamisesta. Tein eri teemojen alle tarkentavia kysymyksiä, jotta haastattelusta ei tullut liian avoin keskustelu ja sain vastauksia haluttuihin aiheisiin. Haastattelukysymykset on esitetty tutkielman lopussa kohdassa Liite 1. Lähetin haastattelukysymykset haastateltavalle etukäteen sähköpostitse, jotta hän sai tutustua niihin etukäteen ja valmistautua haastatteluun. Oma Tesoma hanke on päätynyt vuonna 2018, joten tieto hankkeesta on saattanut osittain unohtua melkein kahden vuoden hankkeen päättymisen jälkeen, kuten haasteltava totesi. Etukäteen kysymyksien lähettäminen mahdollisti haastateltavalle tietojen tarkemman muistelemisen ja valmistautumisen haastatteluun, jotta hän osaisi vastata tarkemmin kysymyksiin ja näin ollen antaa validimpaa tietoa tutkimukselle.

Haastattelun jälkeen litteroin aineiston ja tarkastelin sitä yksityiskohtaisemmin samalla vertaillen sitä hyödyntämäni teoriaan. Näin aineistot toimivat vuoropuhelussa keskenään.

Haastatteluaineistoa lukiessani nostin sieltä esille kohtia, jotka vastaavat kysymyksiin, miten

sosiaalisesti kestäväen kehityksen edistäminen toteutui Oma Tesoma -hankkeessa, mitä hyötyä hankkeesta on ollut sosiaalisesti kestäväen kehityksen näkökulmasta sekä miten yhteistyötä eri toimijoiden välillä hyödynnettiin hankkeen toteuttamisessa.

Analyysin tarkemmat tulokset on esitelty seuraavassa analyysiosiossa. Analyysi osion jälkeen olen koonnut pohdinnat tuloksista sekä pohtinut tutkimuksen merkitystä sekä miten tutkimusta olisi mielekästä laajentaa uudella tutkimuksella tulevaisuudessa.

5. ANALYYSIN TULOKSET

5.1 Yhteistyön merkitys

Oma Tesoma -hanke koostui useista eri projekteista, joita toteutettiin vuosina 2014-2018. Eri toimijoiden yhteistyön avulla pyrittiin löytämään uusia ratkaisuja sekä keinoja Tesoman hyvinvoinnin kehittämiseksi (Omatesoma, 2013). Yhteistyö eri toimijoiden välillä mahdollistaa tiedon jakamisen sekä sellaisten ongelmien ratkaisun yhteistyön avulla, joita ei itse pysty ratkaisemaan (Bovaird, Klijn 2015, 238).

Yhteistyön juuret julkisen ja yksityisen sektorin välillä ulottuvat jo 1600-luvulle. Yhteistyön mahdollistamista eduista huolimatta, sen toteuttamista varjosti pitkään yksityisen ja kolmannen sektorin keskuudessa pelko itsenäisyyden menettämisestä ja alistuminen osaksi julkista vallankäyttöä. Näkemykset yhteistyöstä eri sektoreiden välillä ovat vaihdelleet eri johtamisoppien mukaan. 1990-luvulla muodostui uusi näkemys yhteistyön edellytyksistä menestymistä varten New Public Managementin ajattelun mukaisesti, mikä edellytti muun muassa jaettua päätöksentekoa ja vastuullisuutta sekä yhteisiä tavoitteita ja suunnitelmia toimijoiden välillä (Bovaird, Klijn 2015, 238-243). Johtamisoppien eriävät näkemykset johtamisesta ja sen keinoista eivät kuitenkaan poissulje toisiaan kokonaan, vaan ne toimivat osittain myös päällekkäin. Eri toimijat voivat muodostaa verkostoja, joiden avulla toteutetaan erilaisia hankkeita. Erityisesti 2000-luvulla johtamisen haasteina ovat olleet jatkuva kehitys ja sen tuomat muutokset ja niihin sopeutuminen. Verkostot mahdollistavat tietojen ja taitojen jakamisen ja sitä kautta tehokkaamman johtamisen. Valtionneuvoston Verkostojohtamisen opas -julkaisussa (2019) verkostojohtamisen tuomat hyödyt valtion näkökulmasta on tiivistetty kattavasti:

Resurssitehokkuus edellyttää entistä tarkempaa keskittymistä oman hallinnonalan perustehtävään ja sen ulkopuolella oleva osaaminen tulee hankkia joustavalla yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa. Parempi tuottavuus ja uudenlaiset palveluinnovaatiot syntyvät yhdistelemällä osaamista, resursseja ja ratkaisuja yli hallinnonalojen ja monessa tapauksessa myös yhteistyössä hallinnon ulkopuolisten toimijoiden, kuten yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa.

Oma Tesoma -hankkeessa on hyödynnetty myös verkostotoimintaa eri sektorien yhteistyön avulla, ”No tää Oma Tesoma -hankehan oli tällänen useiden hankkeiden niinku yhtenäinen kokonaisuus”

(Hanketyöntekijä, 22.11.2019). Vaikka Oma Tesoma -hankkeessa oli mukana useita eri projekteja sekä toimijoita niin kaikilla oli kuitenkin yhteiset tavoitteet, joihin pyrittiin, kuten haastattelussa (22.11.2019) tuotiin ilmi:

No siis siinä hankkeessahan pyrittiin sen alueen elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta ja omintakeisuutta tukemaan. Ja sitten koko tää suuri projektikonkonnaisuus, nää kaikki eri mistä se muodostu nii näitä kaikkia niinku yhdisti tai suurta osaa lävisti sitten nimenomaan tää osallisuus ja sitä kautta tää sosiaalisesti kestävä kehitys.

5.2 Osallisuus

Osallisuus nousi vahvasti esille sekä haastattelussa että Oma Tesoma -hankkeen verkkosivuston materiaaleissa. Osallisuus on ollut Oma Tesoma -hankkeen yksi merkittävimmistä välineistä tavoitteiden saavuttamiseen, muun muassa hyvinvointierojen kaventamiseen ja sitä kautta sosiaalisesti kestävä kehityksen edistämiseen Tesomalla.

Sitähähän toimintaa, se on sitä allianssi toimintaa, missä kaupunki ja yksityinen toimija, toi Mehiläisen lääkärikeskus ja sitten toi settlementti Tampere yhdessä toimii ja tota öö ne seuraa sen alueen hyvinvoinnin kehittymistä kokoajan näitä erilaisia indeksejä käyttäen (Hanketyöntekijä, 22.11.2019).

Antti Alilan ym. (2011) kirjoittamassa raportissa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle sosiaalisesti kestävä kehityksen ehtoina esitetään seuraavat tekijät:

- Riittävän toimeentulon, riittävien hyvinvointipalvelujen ja turvallisuuden takaaminen
- Resurssien ja toimintamahdollisuuksien oikeudenmukainen jakautuminen ja yksilön mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä
- Osallisuus, yhteisöllisyys ja kiinnittyminen yhteiskuntaan.

Alilan ym. (2011) mukaan edellä esitetyt tekijät ovat perusarvoja itsessään, joita tulee tavoitella. Perusarvojen tavoittelulla on vaikutusta puolin ja toisin – hyvinvointi lisääntyy ja yhteiskunnan muut osa-alueet hyötyvät.

Esimerkiksi väestön terveys, sosiaalinen koheesio ja luottamus yhteiskunnan toimijoiden välillä vaikuttavat kaikki positiivisesti kansantalouteen. Vaikutus on vielä tärkeämpi toiseen suuntaan: viime kädessä talouskasvulla pyritään saavuttamaan monia sosiaalisen kestävyuden osatekijöitä kuten hyvinvointia, turvallisuutta ja terveyttä. (Alila ym. 2011, 7).

Oma Tesoma -hankkeessa pyrittiin luomaan kestäviä ratkaisua, jotka palvelevat taloutta, ympäristöä sekä asukkaiden hyvinvointia. Esimerkiksi julkiseen liikenteeseen kohdistuvat parannukset vaikuttavat sekä ympäristöön että ihmisten hyvinvointiin myös tarjoamalla ympäristöystävällistä liikkumista sekä taloudellisesti edullisempaa kulkemista kuin yksityisautoilu. Palveluiden parantaminen sekä uudisrakentaminen houkuttelevat alueelle uusia asukkaita, mikä voi vaikuttaa alueen sosiaalisten erojen tasaantumiseen ja sosiaalisen jakauman muutokseen. Toisaalta mikäli alueelle rakennetaan uudiskohteita, jotka ovat useimmiten hintatasoltaan kalliimpia verrattuna vanhempiin asuinrakennuksiin, voi se lisätä eriarvoisuutta alueen matalampituloisten ja varakkaampien asukkaiden välillä. Alueen sosiaaliset erot nousivat esille myös haastattelussa (22.11.2019):

Mm no tietysti kun sinne tuli uusia rakennuksia, asuinrakennuksia ja sinnehän silloin muuttaa uusia ihmisiä, ne ei oo tesomalaisia, jotka sinne taloihin muuttaa, niihin koteihin muuttaa, vaan muualta niin kyllähän se sitten niinku niiden uusien asukkaiden kautta niin se jakauma, sosiaalinen jakauma siellä sitten muuttuu.

Alueen palveluita suunniteltaessa asukkaita on osallistettu päätöksentekoon erilaisten tilaisuuksien ja työpajojen kautta. Osallistumismahdollisuuksien lisääminen edistää yksilön vaikuttamismahdollisuuksia ja sitä kautta lisää ihmisen hyvinvointia, ”Vaikutusmahdollisuudet ovat olennainen osa yhteiskunnallisesta osallistumista ja kiinnittymistä yhteisöön ja yhteiskuntaan” (Alila ym. 2011, 14). Ihmisellä on luontainen tarve kokea kuuluvansa osaksi jotakin yhteisöä, minkä vuoksi yhteenkuuluvuuden tunne yhteisössä saattaa lisätä alueen asukkaiden hyvinvointia. Asukkaan näkökulmasta katsottuna poismuutto tarve alueelta vähenee, mikäli asukas on tyytyväinen alueen palveluihin ja viihtyvyyteen sekä kokee olevansa osa yhteisöä. Sosiaalinen hyvinvointi on merkittävä osa aluekehittämistä, sillä ilman sitä alueen viihtyvyys ja houkuttelevuus vähenee, mikä vaikuttaa muun muassa alueen talouteen ja vaarana on alueen kuihtuminen poismuuton ja palveluiden häviämisen myötä.

5.3.Elinkaarikortteli

Oma Tesoman yhtenä projektina oli Elinkaarikorttelin rakentaminen, jonka tarkoituksena on tarjota asukkailleen yhteisöllistä eri elämänvaiheet kattavaa asumista (Omatesoma, 2017). Ihmisillä on erilaisia tarpeita eri elämänvaiheissa. Opiskelu, työpaikka, ihmissuhteet tai palvelujen tarjonta saattavat vaikuttaa alueelta poismuuttamiseen sellaiselle alueelle, joka pystyy tarjoamaan paremmat edellytykset vastaamaan tietyn elämänvaiheen tarpeisiin. Entä jos yksi ja sama alue kykenisi tarjoamaan eri elämänvaiheet kattavat edellytykset? Tavoitteena ei ole luoda kaikkien tarpeita täyttävää asuinalueita, mikä olisi lähes mahdotonta, vaan luoda puitteet tarpeiden täyttämiseksi eri mahdollisuuksien avulla. Kuitenkin monipuoliset palvelut ottaen huomioon kaiken ikäiset palveluiden käyttäjät sekä erilaiset asumisvaihtoehdot tarjoavat mahdollisuuden muodostaa alueen, joka houkuttelee eri ikäisiä ja eri elämänvaiheissa olevia ihmisiä alueelle asukkaaksi, mikä tasapainottaa alueen väestörakennetta.

Elinkaarikorttelin suunnittelussa otetaan huomioon alueen nykyiset mahdollisuudet, voidaanko vanhaa hyödyntää uuden rinnalla esimerkiksi asuinrakennuksia suunniteltaessa. Alueen täytyy tarjota esteettömiä ratkaisuja, eri hintaisia asuntoja, aktiviteetteja, turvallisuutta, muutosmahdollisuuksia, yhteisöllisyyttä sekä ulkoilumahdollisuuksia ja asukkaille vaikuttamismahdollisuuksia alueen suunnitteluun (Päivinen ym. 2004, 50-56). Nämä tavoitteet edistävät sosiaalisesti kestävä kehityksen toteutumista alueella. Sekä Tesoman hankkeessa että Elinkaarikorttelin suunnittelussa asukkaita osallistettiin ideointiin sekä pyrittiin luomaan kestäviä ratkaisuja, jotka antavat mahdollisuuden erilaisten tarpeiden täyttämiseksi eri elämänvaiheissa eläville asukkaille. Elinkaarikortteli tarjoaa uudenlaista asumista, mikä voi olla avainsana alueiden välisessä jatkuvan muutoksen kilpailussa.

6. TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tesoman kehittämisessä on yhdistetty alueen omia voimavaroja sekä uusia innovaatioita alueen elinvoiman kehittämiseksi ja parantamiseksi tulevaisuutta ajatellen. Oma Tesoma -hankkeen eri projektien avulla on pyritty luomaan elinvoimainen ja kestävä asuinympäristö, joka houkuttelee uusia asukkaita, mutta samalla mahdollistaa alueen nykyisten asukkaiden tarpeisiin vastaamisen eri elämänvaiheissa. Eri sektoreiden yhteistyön avulla ja asukkaiden osallisuuden kautta on pyritty kehittämään alueen toimintaa kestävyuden näkökulmasta, minkä tuloksena alueelle on rakennettu uusia asuinrakennuksia, palveluita, liikuntamahdollisuuksia sekä yhteisöllistä toimintaa esimerkiksi hyvinvointikahvila, mitkä ovat olleet Oma Tesoma -hankkeen tavoitteina. Muutoksen tapahtuminen on kuitenkin hidas prosessi, mutta hankkeen kautta muutokselle on annettu hyvät lähtömahdollisuudet tarjoamalla erilaisia näkökulmia ja mahdollisuuksia asukkaille vaikuttaa alueen kehittämiseen ja ideoita siihen, miten hyvinvointia voitaisiin parantaa entisestään. Lisäksi muutokset antavat vertailukohteen entiseen, mikä voi olla niin sanottu puskuri uusia muutoksia kohti. Elinvoimaisuuden ylläpito ja asukkaiden hyvinvointi kuitenkin tarvitsevat jatkuvaa yhteistyötä sektoreiden välillä, jotta kehitys ja innovaatiot vastaavat alati muuttuviin yhteiskunnan tarpeisiin.

Vaikka hanke koostui useasta eri projektista, niitä kaikkia yhdisti sosiaalisesti kestävä kehityksen näkökulma niin sanottuna hankkeen punaisena lankana.

Ja sitten koko tää suuri projektikonaisuus, nää kaikki eri mistä se muodostu nii näitä kaikkia niinku yhdisti tai suurta osaa lävisti sitten nimenomaan tää osallisuus ja sitä kautta tää sosiaalisesti kestävä kehitys (Hanketyöntekijä, 22.11.2019).

Hanke toteutettiin eri tahojen myöntämien rahoitusten myötä. Rahallinen budjetti asettaa aina rajoituksia hankkeiden toteuttamiselle, sillä budjetissa täytyy huomioida myös hankkeen työntekijöiden palkat sekä materiaalien hankinta, jotta halutut tavoitteet voidaan toteuttaa. Myös aikataulut asettavat omat ehtonsa ja haasteensa hankkeelle. Vaikka hanke vaatisi paljon resursseja ja taloudellista tukea, niin sen taloudelliset vaikutukset pitkällä aikavälillä saattavat olla merkittäviä kaikilla kestävä kehityksen osa-alueilla.

Sosiaalisen kestävyuden kannalta on ongelmallista, että monet siihen vaikuttavat asiat ovat lyhyellä aikavälillä kustannuksia. Pitkällä aikavälillä ne ovat kuitenkin luonteeltaan

investointeja kuten terveydestä ja työkyvystä huolehtiminen. Kustannukset voidaan laskea, mutta pitkällä aikavälillä tulevia hyötyjä on monesti vaikea arvioida. (Alila ym. 2011).

Aina vaikutukset eivät kuitenkaan ole myönteisiä kaikilla osa-alueilla, kun tehdään ratkaisuja tietyn osa-alueen kehityksessä. Esimerkiksi taloudellisten muutosten vaikutukset saattavat olla myönteisiä talouden tasapainon kannalta, mutta sosiaalisen näkökulman kannalta negatiivisia, kuten sosiaalipalveluita karsittaessa: talouden kannalta saadaan säästöjä, mutta ihmisten hyvinvoinnin kannalta vaikutukset eivät useinkaan ole myönteisiä. Tämän vuoksi on tärkeää toteuttaa yhteistyötä eri sektoreiden välillä ottaen huomioon kaikkien osa-alueiden näkökulmat. Esimerkiksi Tesoman kehitykseen voivat vaikuttaa paikallisella tasolla Tampereen kaupunki ja alueen asukkaat, mutta myös Euroopan unionin ja Suomen valtion asettamat ehdot vaikuttavat alueen kehittämismahdollisuuksiin. Siksi yhteistyön merkitys korostuu entisestään, sillä kaikkia aluetta koskevia päätöksiä ei voida tehdä ainoastaan paikallisesta näkökulmasta.

Tesomalle pyrittiin luomaan kestäviä ratkaisuja, joilla alueen mainetta saataisiin parannettua sekä asukkaiden hyvinvointia lisättyä. Osalla hankkeen projekteista voi kuitenkin myönteisten vaikutusten lisäksi olla myös negatiivisia vaikutuksia alueen hyvinvointiin. Esimerkiksi uudisrakentaminen houkuttaa alueelle uusia asukkaita, joilla on paremmat taloudelliset edellytykset muuttaa uusiin ja kalliimpiin asuinrakennuksiin. Tällöin vähävaraisemmat asuttavat alueen vanhempia ja edullisempia asuinrakennuksia, mikä saattaa lisätä kuilun kasvua alueen vähävaraisempien ja varakkaampien välillä. Tästä seuraa kysymys muuttuuko alue sosiaalisesta näkökulmasta entistä eriarvoisemmaksi muutosten myötä vai olisiko kestävämpää keskittyä alueen jo nykyisiin asukkaisiin ja heidän hyvinvointiinsa ja jättää vähemmälle huomiolle alueen muuttovoittoisuuden merkityksen.

No sit on tietysti tää, voihan olla et siellä sitku tulee uusia asukkaita saattaa johtaakin siihen, että kuilu just kaikkien näiden huonoimmin voivien ja näiden uusien muuttajien välillä niinku se railo kasvaa ja samallahan nyt on sitä ylisukupolvista pahoinvointia, on työttömyyttä ja sellasta on niinku kasautuu näitä huonoja asioita sukupolvelta toiselle. Niin niin voi olla, että sitten se kuitenkin kärjistyy ja korostuu. (Hanketyöntekijä, 22.11.2019).

Tutkimuksessa on tarkasteltu ainoastaan Tesoman aluekehittämistä kestävillä ratkaisulla, minkä vuoksi tutkimuksen tuloksia ja näkemyksiä ei voida yleistää koskemaan kaikkia lähiöitä ja niiden kehittämistä. Alueiden suunnittelussa ja muutoksia tehtäessä täytyy ottaa huomioon alueiden erilaiset lähtökohdat ja valmiudet. Lähiökehityksessä on tärkeää pohtia, millä keinoin alueesta

saadaan luotua asukkaiden hyvinvointia tukeva sekä elinvoimainen alue, joka pystyy vastaamaan ihmisten tarpeisiin ja alueita kohtaaviin muutostarpeisiin kestävästi.

7. LOPUKSI

Vaikka hankkeen myötä alueelle saatiin paljon muutoksia ja kehitystä, mikä tukee alueen kehittymistä myös tulevaisuudessa, tarvitaan vielä paljon työtä ja kehittämistä alueen maineen parantamiseksi ja sitä kautta sosiaalisen kestävyuden parantamiseksi. Maineen hidas muutos nousi esille myös haastattelun aikana (22.11.2019): ”No mainehan muuttuu tosi hitaasti et se varmaan säilyy ammoisiin aikoihin asti et mä en usko että siis, siihen tarvitaan niin paljon pitkäaikaista muutosta”.

Osallisuudesta on löydettävissä paljon tutkimuksia, mutta voisi olla mielekäästä jatkossa tutkia, miten asukkaat kokevat osallisuuden merkityksen alueen kehittämisessä ja ovatko asukkaat saaneet haluamiaan muutoksiaan osallistamisen avulla. Tutkimuksen rajallisuuden vuoksi jouduin kuitenkin rajaamaan osallisuus näkökulman pois ja näin ollen alueen asukkaiden kokemukset eivät pääse ääneen tässä tutkimuksessa. Lisäksi, kokonaiskuvan saamiseksi alueen sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista, tulisi tarkastella alueen kehitystä ja sen muutoksia pitkällä aikavälillä ja miten esimerkiksi talouden muutokset vaikuttavat sosiaaliseen hyvinvointiin. Muutos tapahtuu kuitenkin pitkän ajan kuluessa, minkä vuoksi tutkimuksessa olisi hyvä verrata alueen sosiaalista hyvinvointia eri vuosikymmenten välillä ja tarkastella sillä ajanjaksolla tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutusta alueen hyvinvointiin. Muutoksen vertailussa voidaan käyttää apuna esimerkiksi alueen asukkaiden kokemuksia, mutta myös erilaisia mittareita, kuten työllisyys- ja työttömyystilastoja sekä talouden mittareita.

Tutkimuksen pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että sosiaalisesti kestävä kehityksen rooli on merkittävä lähiö- ja aluekehityksessä. Mikäli sosiaaliseen hyvinvointiin ei kiinnitetä huomiota tehdessä muutoksia ja päätöksiä alueen kehittämisessä, myös alueen ekologinen ja taloudellinen kestävyys saattaisivat romahtaa pitkällä aikavälillä alueen houkuttelevuuden laskiessa asukkaiden näkökulmasta. Tämä saattaisi aiheuttaa poismuuttoa alueelta sellaiselle, joka pystyy paremmin tarjoamaan puitteet hyvinvoivalle asumiselle.

LÄHTEET

Alila, A., Gröhn, K., Keso, I., Volk, R. (2011). *Sosiaalisen kestävyuden käsite ja mallintaminen*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Julkaisu saatavilla verkosta osoitteessa:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73333/URN%3ANBN%3Afi-fe201504224532.pdf?sequence=1>

Hanketyöntekijä 22.11.2019. *Haastattelu*.

Karismo Anna. (2018). Yle. *Postinumero puntari*. Julkaisu saatavilla verkosta osoitteessa: <https://yle.fi/uutiset/3-10152925> (Tarkastettu 18.10.2020).

Päivinen, J., Saarikoski, P., Virrankoski, L. (2004). *Elämäkaarikortteli – Kohti sosiaalisesti kestävää asumista ja kaupunkielämää*. Ympäristöministeriö Helsinki.

Tampereen kaupunki (Päivitetty 2020). *Hiedanranta*. Julkaisu saatavilla verkosta osoitteessa:

<https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentamishankkeet/hiedanranta.html>

Tampereen kaupunki (2013). *Oma Tesoma -hanke*. Materiaalit saatavilla verkosta osoitteessa: <http://omatesoma.fi/oma-tesoma/> (Tarkastettu 02.08.2020).

Tampereen kaupunki 21.11.2017. *Tampere - Sinulle paras, Tampereen strategia 2030*. Julkaisu saatavilla verkossa osoitteessa:

https://www.tampere.fi/tiedostot/s/gMnFtUzmF/Tampereen_strategia_2030.pdf

Tampereen kaupunki. (2018, päivitetty 2020). *Tampere alueittain*. Julkaisu saatavilla verkossa osoitteessa:

<https://public.tableau.com/profile/tampereen.kaupunki#!/vizhome/Tamperealueittain/Etusivu>

Valtioneuvoston kanslia Helsinki (2019). *Verkostojohdamisen opas*. Julkaisu saatavilla verkosta osoitteessa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161513/VNK_12_19_Verkostojohdamisen_opas.pdf (Tarkastettu 02.08.2020).

Ympäristöministeriö (2013). *Mitä on kestävä kehitys?* Julkaisu saatavilla verkosta osoitteessa:

https://www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys

LIITTEET

Haastattelurunko

Taustaa:

- Haastateltavan rooli Oma Tesoma -hankkeessa; oma työnkuva?
- Milloin hanke käynnistyi?
- Kuinka ymmärrät sosiaalisesti kestävästä kehityksestä?
- Hankkeen päätavoite?

Asukkaiden osallisuus:

- Millä keinoin asukkaille tiedotettiin hankkeesta?
- Millainen asukkaiden rooli oli hankkeen toteutuksessa? Millä eri keinoin asukkaita osallistettiin hankkeeseen?
- Onko asukkailta tullut palautetta hankkeesta? Jos on, niin millaista?

Lähiökehitys sosiaalisesti kestävästä kehityksestä näkökulmasta:

- Millä eri keinoilla lähiötä voidaan lähteä kehittämään?
- Mitkä olivat Oma Tesoma -hankkeen osa-alueet, joita haluttiin kehittää?
- Kuinka isossa roolissa sosiaalisesti kestävästä kehityksestä osa-alue oli?
- Millä keinoilla alueen sosiaalisia eroja on pyritty kaventamaan?
- Onko alueen sosiaaliset erot kaventuneet? Miten se on vaikuttanut alueeseen?
- Miten asukkaiden hyvinvointia pyrittiin lisäämään?
- Onko Tesoman negatiivista lähiöleimaa saatu muutettua? Mikä siihen on vaikuttanut?
- Mitä haasteita hankkeen aikana ilmeni?
- Saavutettiin hankkeen tavoitteet?

Tulevaisuus:

- Kuinka kestävinä ratkaisuinä näet hankkeen aikaan saamat muutokset sosiaalisesti kestävästä kehityksestä näkökulmasta?
Mitä tulevaisuuden haasteita Tesoman alueella on ja lähiöillä yleisesti?